

بررسی علل ایجاد و روش های آنالیز تأخیرات در پروژه های ساخت

رامین انصاری¹، عزیز نقی زاده وردین²

- 1- استادیار گروه مهندسی عمران، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)
- 2- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی و مدیریت ساخت، گروه مهندسی عمران، دانشکده فنی و

مهندسی، دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) (مؤلف رابط)
Email: aziz.naghizadeh@gmail.com

خلاصه

به دلیل یکنانی ذاتی پروژه ها و وجود ریسکهای مختلف در آنها، اکثر پروژه ها با تأخیر مواجه می شوند که به بروز ادعاهائی در خصوص تمدید مدت یا خسارت مالی منجر شده و باعث افزایش هزینه ها، هدر رفتن منابع، و تعویق زمان شروع بهره برداری می شود. شناخت علل بالقوه تأخیر در پروژه ها می تواند به پیش بینی و پیشگیری از رویدادهای تأخیر یاری رساند. آگاهی نسبت به انواع روشهای آنالیز تأخیر، به انتخاب روش بهینه آنالیز، تعیین عادلانه مسئولیتهای طرفین در قبال تأخیرات و حل و فصل ادعاهای مربوطه کمک می کند. هدف مقاله، گردآوری علل تأخیرات، روشهای آنالیز و خلاءهای پژوهشی از منابع مختلف می باشد.

کلمات کلیدی: علل تأخیر، آنالیز تأخیر، مدیریت پروژه، مدیریت ادعا

1. مقدمه

از آنجائیکه تمام پروژه ها، تلاشهایی منحصر بفرد با درجات متفاوتی از پیچیدگی با هدف منفعت رسانی هستند، لذا همه آنها دارای ریسک می باشند [1]. هیچ پروژه ساخت، مبرا از ریسک نیست. ریسک را می توان مدیریت کرد، کاهش داد، تسهیم کرد، انتقال داد یا پذیرفت، اما نمی توان آنها را نادیده گرفت [2]. یکی از ریسکها در پروژه های ساخت، تأخیر در تکمیل پروژه می باشد که منشاء بسیاری از ادعاها، اختلافات و مناقشات است [3]. تأخیر را می توان بعنوان وضعیتی توصیف نمود که اجرای یک پروژه به زمانی فراتر از مدت عادی قرارداد یا مدت تمدید شده با توافق طرفین قرارداد، کشیده می شود [4]. همچنین می توان آن را بصورت فاصله بین زمان واقعی تکمیل پروژه و زمان برنامه ریزی شده تکمیل پروژه دانست [5]. گزارش می شود که بطور متوسط 70 درصد پروژه ها با تأخیر روبرو می شوند که باعث تمدید زمان اجرای آنها به میزان 10 تا 30 درصد می شود [6]. اگر ذاتی بودن ریسک در ساخت و ساز را بپذیریم، آنگاه بایستی ذاتی بودن احتمال بروز تأخیرات در این فرایند را نیز بپذیریم و بنابراین بهتر است این ریسک نیز همانند شیوه ای که در قبال سایر ریسکها اتخاذ می شود، پیش بینی، مدیریت و رفتار شود. مهمترین هزینه غیر قابل پیش بینی در بسیاری از پروژه های ساخت، تأثیر مالی مرتبط با تأخیر و وقفه در کارها است. ارزیابی اثرات تأخیر و وقفه و برقراری یک رابطه علی مستقیم از وقوع تأخیر ("علت") با اثرات آن ("معلول")، یعنی مسئولیت و خسارات حاصله، می تواند دشوار و پیچیده باشد [7]. بروز چنین تأخیراتی در اجرا و ادعاهای حاصله از آن، لزوم حل آگاهانه آن را از طریق تعیین و تسهیم عادلانه مسئولیتهای آنها، ایجاد می کند [3]. علل تأخیرات می تواند طیف وسیعی را شامل شود [8]. بطور کلی برای تعیین علل مهم تأخیر و تسهیم مناسب مسئولیتهای در قبال تأخیرات، بین طرفین قرارداد، آنالیز تأخیرات انجام می شود [9]. روشهای مختلفی برای آنالیز تأخیرات با الزامات و توانمندیهای متفاوت وجود دارد. بنابراین، تعیین مناسب ترین روش آنالیز تأخیر برای یک پروژه خاص و برای یک رویداد ویژه تأخیر، مستلزم داشتن مهارت است [6]. آنالیز تأخیر در طی مرحله طراحی، در سرتاسر طول اجرا و بعد از اجرای پروژه های ساخت، انجام می گیرد تا از منشاء و عواقب تأخیرات پیشگیری کرده، آنها را تخفیف داده و مدیریت نماید [10]. بنابراین برای مواجهه با این مشکل مشترک در پروژه های ساخت، مدیران، کارفرمایان و پیمانکاران پروژه های ساخت بایستی آگاهی کافی از علل بالقوه تأخیرات و شیوه های مختلف